

ПРОЕКТНА ТЕХНОЛОГІЯ ТВОРЧОГО ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ЦЕНТРАЦІЯ ВИХОВНОГО ВПЛИВУ НА ОСОБИСТІСТЬ НАВЧАЮЧИХ

К. І. Приходченко

Стаття присвячена розгляду проектної технології творчого освітньо-виховного середовища як центрації виховного впливу на особистість навчаючих.

«Любити, розуміти, приймати,
співчувати, співпереживати, допомагати».

Є. Ільїн

У сьогоденні мають місце фундаментальні зміни в культурно-ціннісній орієнтації молоді. Агресивна пропаганда західних цінностей у їхніх не кращих зразках почали деформувати мораль та менталітет українського народу. Характерною рисою нової соціокультурної реальності стає зміна соціальної орієнтації й ідеалів суспільства, суспільного та громадського статусу релігії, часто надзвичайно шкідливих для зростаючого покоління, його психології, моралі, системи цінностей, норм і правил, культурних потреб та засобів їх задоволення. Ще Аристотель відзначав відсутність піклування про те, що належить всім. Чим більше володарів, на думку філософа, тим менше піклування.

Змінився традиційний інститут шлюбу, набув нових граней, до цього заборонених, або не схвалюваних релігією. Пагубно відбивається на формуванні цілісної особистості так звана «масова культура», зачинателем етики якої є Голівуд.

Вона сприяє зниженню рівня відповідних артефактів, орієнтації, у першу чергу, на комерційні цілі, пасивному відношенню до соціальних змін, а тому здатна виступати засобом маніпулювання споживачів.

Значно знизилася мовленнєва культура, що зумовило появу похідних від слів образно-символічного значення, що змінюють знак

оцінної характеристики з позитивної на негативний. Спостерігається і таке явище, як відсутність точного слова для назви того, що запозичене з культур інших народів. Такі «пробіли» у мовознавстві названо лакунами. Це веде до зниження значеннєвого потенціалу мовця, падіння рівня їхнього фактичного спілкування, повного незнання або неглибокого знання культурно-історичних цінностей свого та інших народів. У людському суспільстві, згідно Нільсо Бору, доповнюваність мов створена, передусім, для пізнання і освоєння в усій його повноті й невичерпності. Цим самим забезпечується і розвиток індивідуальності в суспільстві. Тому обмеження у функціонуванні та подальше знищення окремих мов є трагедією для світової культури. Неможливий і міжкультурний діалог без процесу комунікації-дискурсу, який у більшості реалізується через мову, через культурну ідентифікацію, як умови вміщення соціальної стійкості особистості.

Відбиваються на формуванні негативної я-концепції конфлікти через прояв їх у різних видах і формах – конфлікт-потреб, конфлікт-інтересів, конфлікт-цінностей та норм, конфлікт-структур, етнонаціональний конфлікт в усіх його проявах.

Головним вихователем для багатьох дітей є засоби мас-медіа, які в теперішній час формують агресивний, потворний образ дійсності, перш за все, у дітей та підлітків. Телебачення робить із молоді сексуально занепокоєних, агресивних та депресивних людей.

В умовах активного пошуку консолідуючої національної ідеї, ціннісних основ виховної діяльності, нового культурно-виховного ідеалу формування творчого освітньо-виховного середовища є на часі, адже нам не все рівно, якому поколінню буде належати майбутнє людства.

«У разі відсутності одного з факторів соціалізації – виховання – гіпертрофованих масштабів досягає інший – середовище» [2, с. 113].

Ситуацію «втрати культури» переживає виховання. Це, за словами Б. Пастернака, закономірний наслідок девальвації основ людського життя в ситуації, коли «техніки багато, а духу немає».

«Ефективний розвиток вітчизняної освіти неможливий без підвищення виховання до його гуманітарної складової, оскільки інтерес до фізичного світу в ущерб світу духовному якраз і призводить до моральної деградації суспільства та особистості» [3, с. 5].

Підвищена увага екрану до проблем фізіології, культ насилля, безкультур'я, без сумніву, відбилося на дефіциті культури

підростаючого покоління. На фоні вищевказаних факторів у молодих людей формується неадекватна самооцінка, яка призводить до таких наслідків, як: підвищена тривожність, невротизація, погана адаптація у колективі, низька академічна успішність, дисгармонія в особистому й сімейному житті, формування комплексів неповноцінності, проблеми у становленні професійної кар'єри, агресія до зовнішнього світу. Адже ще Аллен Далес говорив, що треба паплюжити та знищувати основи духовності, завжди головну ставку робити на молодь, розтлівати, розбещувати її.

Формування високодуховної особистості є важливою та необхідною умовою розбудови української держави, пріоритетною перспективою сучасності, побудованої на принципах гуманізму і дитиноцентризму, які зорієнтовані на національні, загальнолюдські та духовні цінності.

Проблема виховання має тривалу історію свого наукового аналізу. Так, дослідники античної етики А. Гусейнов, Г. Іррлітч вважають, що домінуючим у ній були дві тенденції: одна бере початок від Сократа, другу відстоював Антісфен Афінський [1-3]. За Платоном, мета виховання полягає у тому, щоб здійснити такий вплив на людину, який би з дитинства спонукав її пристрасно бажати, прагнути стати «досконалим громадянином» [4, с. 75]. Фактично, у його творах ідея виховання вперше набуває концептуального оформлення. Завдяки зусиллям Сократа, Платона й Аристотеля ідея виховання, що виникла в античності як відповідь на суспільну потребу розв'язати суперечність між інтересами індивіда й держави, остаточно сформувалася і стала традиційною для вивчення сучасними гуманітарними та суспільними дисциплінами.

Досить своєрідною щодо проблеми виховання громадян є думка французького просвітителя XVIII століття Ж.-Ж. Руссо. Він вважав, що у справі виховання воно всесильне. Коли виховання поставлене належним чином, то всі, на кого воно спрямоване, набувають високих громадянських чеснот [5]. Багато видатних мислителів, серед яких І. Песталоцці, продовжили розв'язувати проблему необхідності гармонії людини та громадянина, оптимально поєднавши громадськість та людяність [6].

Виховувати, за І. Кантом, означає виховувати особистість, «... яка вільно діє, може оберігати себе і стати членом суспільства, яке має

внутрішню цінність (Wert) у своїх особистих очах» [7, с. 459; 8]. Ним виділено наступні завдання виховання:

1. Догляд.
2. Привчання до дисципліни, тобто приборкання дикунств.
3. Передача знань, умінь, навичок.
4. Передача цінностей цивілізації та життєвої необхідності у світському суспільстві.
5. Моральне виховання, прагнення до добрих цілей.
6. Релігійне виховання [8].

Як вважає К. Ушинський, «виховання бере людину всю, якою вона є, з усіма її народними і поодинокими особливостями, – її тіло, душу й розум» [9, с. 5; 10].

Г. Ващенко стверджує, що сутність людини полягає у її духовності, котра проявляється в діяннях і знаходиться значно вище, за межами її біологічної та соціальної сутності. Спираючись на погляди К. Ушинського, він визначає, що «справжнє виховання мусить охоплювати собою весь період розвитку дитини, починаючи від раннього дитинства і кінчаючи юнацтвом» [11, с. 200], «виховання можна визначити як формування особистості людини з метою наближення її до більш-менш чітко визначеного виховного ідеалу». Кожен народ, кожна епоха мали й мають свій виховний ідеал, бо без нього неможливе саме виховання [11, с. 200]. Його стратегічною засадою він вважає повернення до традиційно-християнських основ, що передбачають:

- відродження духовності, зокрема шляхом відновлення народних звичаїв та традиційної обрядовості;
- зростання цінностей родинного життя, культу родинної злагоди;
- піднесення природної виховної функції родини;
- уникнення зайвої суворості і непотрібних кар, розумне керування дітьми, рахуючись з їхніми природними нахилами і здібностями [12].

С. Карпенчук вважає, що термін «виховання» є похідним від слова «chovati» – ховати, вирощувати [13, с. 386]. В українській народній педагогіці воно спочатку вживалося у значенні «оберігати» дитину від небезпеки хвороби, шкідливого впливу. Згодом це слово набуло дещо іншого змісту: воно почало означати «вирощувати дітей, навчати правил доброї поведінки» [13, с. 8].

Згуртовує на добродійні справи застосування методу проектів.

Метод проектів було запропоновано, теоретично обґрунтовано та

перевірено на практиці американським ученим, філософом і педагогом Дж.Дьюї у кінці XIX століття. В основі його педагогічної концепції лежить проект «навчання за допомогою виконання», формування у вихованця відповідних практичних навичок проектування та розв'язання життєвих проблем. Ця наукова ідея знайшла підтримку у його послідовника У. Килпатрика, який замінив традиційні навчальні предмети на проекти у вигляді своєрідного тематичного центру, що дозволяє поєднувати роботу і навчання. Український педагог І. Ващенко, досліджуючи метод проектів, відносить його до одного з активних методів навчання. Працював над удосконаленням методики проектів відомий вітчизняний педагог С. Шацький. Він визначив основні елементи цього методу в такій послідовності: реальний досвід дитини, який має бути виявлений педагогами; організований досвід (педагог будує заняття на основі того, що знає про досвід дитини; зіткнення з нагромадженим людським досвідом (готові знання); вправи, які дають дитині нові навички. Український педагог О. Савченко зазначає, що на сучасному етапі виникає потреба в новому типі стосунків між викладачем та навчаючим, в основі яких лежали б співпраця, відкритість та довіра.

Корені поняття «проект» можна знайти в давньогрецькій культурі, де воно означає «перешкода», «задача», «запитання». У сучасній педагогіці поняття «проект» розглядається як «форма», «задум», «план» (проект – від лат. «кинутий уперед»), що повністю відповідає квінтесенції Дж. Герберта «Той, хто не дивиться вперед, виявляється позаду».

Проектування, на думку А. Савенкова, первинно задає межу, глибину рішення проблеми, у той час, як дослідження будується принципово інакше. Воно допускає безкінечний рух вглиб. Під проектною діяльністю розглядаємо загальну професійну компетентність учителя з розробки індивідуального проекту (за А. Тряпціною). Проектна культура вчителя – складова частина його професійної майстерності (за М. Ахметовою). Н.Б. Крилова розглядає метод проектів як продуктивну форму навчання. «Мета продуктивної освіти – не передача знань від учителя до учня, не запам'ятовування навчальної інформації, не практика відповідей у дошки, або з місця. ... Проектна продуктивна освіта – спосіб конструювання кожним власної практико-орієнтованої освіти, тому вона універсальна» [14, с. 61-63].

Існують різні погляди на проблему проектування. Так, В. Краєвський розглядає проєктивну діяльність, як нормативну модель, а саме через послідовність наступних стадій: трансформацію теоретичної моделі навчання; створення проєкту курсу навчання, який фіксується в навчальній програмі та загальних методичних рекомендаціях; складання опису курсу навчання шкільному предмету; формуванню курсів навчання як сукупність ідеальних та матеріальних засобів навчання конкретному навчальному предмету; планування навчально-виховного процесу на уроці; план, складений учителем, кінцевий проєкт навчання [15, с. 251].

О. Толстун і М. Пироженко розглядають проєкт як цільовий акт діяльності, в основу якого покладено інтереси людини, А. Цимбалару – як низку спланованих дій, спрямованих на досягнення результату проектування, С. Кримський – як систематичну форму організації діяльності у взаємозв'язку її теоретичних та практичних аспектів, І. Єрмаков – як результативну дію, прототип, прообраз передбачуваного або можливого об'єкта, стану, І. Зазюн – як творчу діяльність, проблему за формою представлення матеріалу, практичну за формою його застосування, інтелектуально насиченою за змістом, яка відбувається в умовах постійного конкурсу думок, П. Архангельський – як організацію і виховання певного цільового завдання, Л. Гур'є – як змістовно обґрунтовану і документально оформлену ініціативу, яка спрямована на досягнення освітніх цілей у межах певного часу, В. Пурков і Д. Новіков – як обмежену в часі цілеспрямовану зміну окремої системи з установленими вимогами до якості результатів, можливими рамками витрат засобів і ресурсів як специфічною організацією, І. Чечель – як дидактичний засіб пізнавальної діяльності, розвитку креативності мислення і, водночас, формуванням певних особистісних якостей, Є. Полат – як узагальнену модель визначення способу досягнення поставленої мети, алгоритму пізнавальної діяльності.

Дослідниця О. Ломакіна пропонує перші дві стадії, виділені В. Краєвським, об'єднати в одну. На її думку, краще говорити про проєкт навчально-виховного процесу, ніж про проєкт курсу, і пропонує наступну схему проектування, яка складається з етапів:

1. Ініціюючий.
2. Основоположний.
3. Прагматичний.

4. Заключний [16, с. 86-89].

На переконання дослідниці, «кожний новий блок виникає на основі попереднього і стає на даному етапі пріоритетним, таким, який управляє та підпорядковує собі всі інші» [16, с. 93].

О. Маштабіц виділяє чотири рівні проектування: концептуальний, технологічний, операційний, реалізації [17, с. 53-58].

На думку ученого, «перехід з рівня на рівень зменшує масштаб проектних задач (та об'єктів проектування) і веде до зростання вимог конкретності рішень» [16, с. 88]. Цікаві погляди на проблему проєктивних технологій висловлені М. Кларінім. Логіка технічного проектування, на його думку, заключається в наступному: «підготовка цитат та їхнє максимальне уточнення, підготовка матеріалу, оцінка поточних результатів, аналіз та заключна оцінка результатів» [18, с. 19]. Н. Алексєєвим пропонується схема педагогічного проектування в рамках особистісно-орієнтованого підходу через «визначення мети проектування; встановлення системи педагогічних факторів та умов, що впливають на досягнення мети, опис педагогічної дійсності, що підлягає проектуванню; фіксування (вибір) рівня та оперативних одиниць педагогічного об'єкта (екстраполюючий контроль); реалізація проекту (впровадження); оцінка результатів, побудова оптимізуючого варіанту конкретного педагогічного об'єкту» [19, с. 18].

Інтегрований характер має дослідження проекту В.І. Гінецинським. Ним визначено такі етапи, як: «1) констатація та оцінка результатів реальної практичної діяльності; 2) висування гіпотези; 3) побудова конкретної педагогічної системи, побудова спеціального цільового призначення, побудова методики виміру параметрів системи, порівняння результатів виміру, побудова оптимізованого варіанту конкретної педагогічної системи» [20, с. 24-25]. В. Гінецинський трактує предмет педагогіки як «проектування, застосування та аналіз функціонування систем спеціального призначення» [20, с. 25]. Функціональною основою педагогічного проектування, на думку О. Прикоти, є системно-діяльнісно-ігротехнічна подія (СДІ-подія).

Саме ж педагогічне проектування здійснюється на рівні:

- 1) Навчальної діяльності групи;
- 2) Професійної групи;
- 3) Розробки навчальної програми та організації навчального процесу;
- 4) На індивідуальному рівні;

- 5) З відсутньою мотивацією;
- 6) Навчального закладу;
- 7) Педагогічних абстракцій;
- 8) Освітньої галузі;
- 9) Складання спецпроектів [21, с. 170-171].

Концептуальна модель проектування педагогічних технологій запропонована М. Сибірською [22, с. 238]. Управлінська модель проектувальної діяльності – В. Монаховим. Аксиологічний підхід до проектування педагогічної технології здійснюється С. Сергєєвим [23, с. 26-31, 24].

П. Балабанов розробляє методологію проектування та вибудовує модель діяльності проектувальника. В. Безрукова займалася проектуванням педагогічних систем, педагогічних процесів та педагогічних ситуацій [26]. А. Саранов представляє логіку діяльності педагогічного проектування [27]. Т. Смиковська виділяє макро- та мікростапи даного феномена [28].

Розглянемо погляди зарубіжних учених на проблему застосування проектної технології. Так, концептуальна модель Д. Джонса представляє проектування у вигляді трьохступеневого процесу: 1) дивергенція – розширення меж проектної ситуації, щоб забезпечити достатній простір для пошуку рішень; 2) трансформація – створення принципів і концепцій; 3) конвергенція – власне проектування, вибір варіантів з найбільшими витратами [29]. Польський учений Я. Дітріх вважає за потрібне «створення поля дії», «виявлення завдань», «визначення логічних зв'язків», при впровадженні методики проекту [30]. Модель проектування Д. Діксона включає елементи винахідництва, інженерного аналізу та прийняття рішення [31]. Цікаві погляди П. Хілла на проблему проектування – для нього це наука і мистецтво [32].

Українське прислів'я говорить: «Коня треба тільки підвести до води, пити ж він мусить сам». Так, перед вивченням теми «Фразеологія» отримуються завдання: дослідити походження, значення деяких фразеологізмів, а висновки оформити у вигляді проекту, який є короткодіючим і виробляється протягом навчальної теми. Прикладом проекту середньої тривалості є ігровий проект, що готується різними віковими групами учнів. Це проектування свята «Виконати свій обов'язок перед собою і нацією», присвячений 100-літтю від дня народження Уласа Самчука. Довготривалими є проекти науково-

дослідницьких робіт, над якими учні працюють протягом навчального року. Дослідницький груповий проект «Я долю вибрала собі сама» демонструє пошук спільного у творчості Лесі Українки, Ліни Костенко, Катерини Білокур, Ірини Жиленко, Катерини Мотрич. Має місце інформаційний, творчий, екскурсійний проекти та проект-літопис. Використання перспективної освітньої технології, зокрема застосування матеріалу з художніх творів на уроках з природничих дисциплін, зокрема хімії, математики, фізики. Це сприяє зростанню інтелектуального, культурного, духовно-морального потенціалу особистості, що передбачено Національною доктриною розвитку освіти.

Виконання проектів – це самостійне вивчення окремої проблеми протягом певного проміжку часу, яке завершується творчим звітом. Сприяє розвитку пізнавальних інтересів та згуртованості колективу. Виконання проектів може бути корисним для викладання природничого циклу, оскільки воно:

- дає практичні навички в організації власної діяльності, плануванні часу і роботи за визначеним графіком;
- дає змогу під наглядом викладача контролювати своє навчання;
- створює можливості для співпраці навчаючих один з одним;
- допомагає набутти практичних навичок публічної презентації та захисту своїх надбань та досягнень.

Оголошення загальної теми та вибір підтем із цієї проблеми здійснюється заздалегідь. Теми доцільно підбирати у вигляді конкретних, чітких запитань, які б зацікавили навчаючих. Необхідно враховувати, що чим менший вік учасників проекту, тим доступнішою має бути тема для дослідження. Запитання повинні бути сформувані чітко, щоб виконавці не розгубилися. Визначаємо тривалість проекту, його форму представлення результатів, підбираємо матеріали, необхідні для роботи. Діти працюють групами: тих, хто не має навичок дослідницької роботи навчають більш підготовлені учасники.

На сучасному етапі інформатизації освіти спостерігається прогрес у появі частинно-методичних підходів до методів навчання з метою вдосконалення загальнодидактичних методів викладання окремих навчальних дисциплін, у тому числі іноземних мов. Сьогодні значна увага приділяється таким методам навчання, які здійснюються із застосуванням навчальних комп'ютерних програм, які реалізують діяльнісний підхід до навчання. Засобами реалізації зазначеного підходу

служать комплекси програмно-апаратних засобів (комп'ютер, мультимедійний проектор та сенсорна дошка), які забезпечують можливість організації навчально-пізнавальної діяльності шляхом інтерактивного навчання. Розвиток засобів навчання спричиняє і розвиток нових методів навчання, відродження тих методів, які не могли бути реалізовані без застосування комп'ютеризованих засобів навчання. До таких методів, яким дали нове життя засоби навчання нового покоління, можна віднести методи «інтерактивного навчання», суттєвою відмінністю яких від методів навчання, які зазвичай застосовуються за класноурочної організаційної форми, є активність всіх.

Таким чином, слід пам'ятати: життя повинно бути чомусь присвячене. Це складає його мудру сутність. Першою ознакою мудрості є доброзичливе ставлення до людей. Цій життєвій мудрості слід навчитися, прагнути виробити здатність давати оцінку своїй поведінці, вмінню займати активну життєву позицію. А це і називається громадянським обов'язком, совістю, вмінням жити активно і приносити радість іншим людям. Бути активним – то означає дати пробудитися особистим здібностям, таланту, всьому багатству людських обдарувань, якими, хоч і не в однаковій мірі, наділена кожна людина. Бо жити – означає уміти, знати, могли. Знання життя допомагає зберегти всяке життя – своє, чуже, родове, родини, рідні. Але збереження життя – у продовженні його. А продовження чогось і є творчістю. Залучення до творчої діяльності складає основу гуманітарної освіти, сприяє гуманізації та гуманітаризації навчального процесу.

Література

1. Гусейнов А., Иррлитч Г. Краткая история этики / А.Гусейнов, Г.Иррлитч. – М.: Мысль, 1987. – 589 с.
2. Дебольский Н.Г. О содержании нравственного закона / Н.Г. Дебольский // Журнал Министерства народного просвещения. – М., 1909. – 137 с.
3. Войтыла К. Основания этики / К. Войтыла // Вопросы философии. – 1991 – №1 – с. 20-60.
4. Платон. Апология Сократа: Критон; Ион; Протогор / Платон. – М.: Мысль, 1999. – 860 с.
5. Коменский Я.А., Локк Д., Ж.-Ж. Руссо, Песталоцци И.Г. Педагогическое наследие / сост. В.М. Кларин, А.Н. Джуринский. – М.: Педагогика, 1987. – 412 с.
6. Песталоцци И.Г. Избранные педагогические сочинения: в 3 т. – т. 2 / И.Г. Песталоцци. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1963. – 658 с.

7. Кант И. О педагогике / И. Кант // Трактаты и письма. – М., 1980. – 549 с.
8. Кант И. Избранные сочинения / И. Кант. – СПб: Речь, 1998. – 667 с.
9. Ушинський К.Д. Про сімейне виховання / К.Д. Ушинський. – К.: Радянська школа, 1974. – 150 с.
10. Ушинський К.Д. Рідне слово. Вибрані педагогічні твори / К.Д.Ушинський. – К.: Радянська школа, 1949. – с. 182-193.
11. Ващенко Г. Виховання вашого характеру: підручник для педагогів / Г.Ващенко. – К.: Видавництво «Школяр», 1999. – 385 с.
12. Ващенко Г. Загальні методи навчання: підручник для педагогів / Г.Ващенко. – Видання перше. – К.: Українська Видавнича спілка, 1997. – 441 с.
13. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання: навч. посібник / С.Г.Карпенчук. – К.: Вища школа, 1997. – 304 с.
14. Крылова Н.Б. Метод проектов как продуктивная форма обучения / Н.Б.Крылова // Школьные технологии. – 2004 - №5. – с. 59-63.
15. Краевский В.В. Теоретические основы обучения в советской школе / В.В. Краевский, С.И. Высоцкая и др. – М.: Педагогика, 1983. – 349 с.
16. Ломакина О.Е. Проектирование в образовании: необходимость и реальность / О.Е. Ломакина // Школьные технологии. – 2003. – №4 – с.86-98.
17. Маштабец Е.И. Психолого-педагогические проблемы компьютеризации обучения // Е.И. Маштабец. – М.: Педагогика, 1998. – 254 с.
18. Кларин М.В. Инновационные методы обучения в зарубежных педагогических школах / М.В. Кларин. – М., 1995. – 117 с.
19. Алексеев Н.А. Педагогические основы проектирования личностно-ориентированного обучения; автореф. дис. док. пед. наук. – Екатеринбург, 1997. – 16 с.
20. Гинецинский В.И. Основы теоретической педагогики / В.И. Гинецинский. – М., СПбГУ, 1992. – 214 с.
21. Прикот О.Г. Педагогика отождествления и педагогическая системология / О.Г. Прикот. – М., СПб: Изд-во ТВПИНК, 1995. – 229 с.
22. Сибирская М.П. Теоретические основы проектирования педагогических технологий в процессе повышения квалификации специалистов профессионального образования / М.П. Сибирская // Диссертация док. пед. наук: СПб, 1996. – 159 с.
23. Монахов В.М. Аксиологический подход к проектированию педагогической технологии / В.М. Монахов // Педагогика, 1997. – №6. – с.26-37.
24. Монахов В.М. Технологические основы проектирования и конструирования учебного процесса / В.М. Монахов. – Волгоград: Перемена, 1995. – 159 с.
25. Балабанов Г.И. Методологические проблемы проективной деятельности / Г.И. Балабанов. – Новосибирск, 1990. – 209 с.
26. Безрукова В.С. Проективная педагогика / В.С. Безрукова. – Екатеринбург: Деловая книга, 1996. – 247 с.
27. Саранов А.М. Инновационный процесс как фактор саморазвития современной школы: методология, теория, практика / А.М. Саранов. – Волгоград: Перемена. –

- 295 с.
28. Смыковская Т.К. Технология проектирования методической системы учителя математики и информатики / Т.К. Смыковская. – Волгоград: Бланк, 2000. – 241 с.
 29. Джонс Дж.К. Методы проектирования / пер. с англ. – 2-е изд. док. / Дж.К. Джонс. – М.: Мир, 1988. – 163 с.
 30. Дитрих Я. Проектирование и конструирование: системный подход / Я.Дитрих. Пер. с польск. – М.: Мир, 1981. – 342 с.
 31. Диксон Д. Проектирование систем: изобретательство, анализ и принятие решений / Д. Диксон. – М., 1969. – 341 с.
 32. Хилл П. Наука и искусство проектирования: методы проектирования: научное обоснование решений / П. Хилл. – М., 1979. – 207 с.
 33. Ильясов И.И., Галатенко Н.А. Проектирование курса обучения по учебной дисциплине: пособие для преподавателя / И.И. Ильясов, Н.А.Галатенко. – М.: Изд. корпорация «Глобус», 1994. – 163 с.
 34. Ципанов В.В. Интегративно-дивергентное проектирование мультидисциплинарных образовательных систем / В.В. Ципанов. – М.: ИЦ проблем качества подготовки специалистов, 1999. – 144 с.
 35. Савенков А.И. Исследовательское обучение и проектирование в современном образовании / А.И. Савенков // Школьные технологии. – 2004 – №4 – с. 82-89.
 36. Ахматова М.Н. Проектная культура будущего учителя / М.Н. Ахматова // Школьные технологии. – 2004 – №4 – с. 210-218.
 37. Крылова Н.Б. Проектные (продуктивные) методы классно-урочной организации образования / Н.Б. Крылова // Школьные технологии. – 2004 – №5 – с. 59-63.
 38. Ильясов Д.Ф., Ильясова О.А. Особенность проектирования образовательных систем в школе / Д.Ф. Ильясов, О.А. Ильясова // Школьные технологии. – 2004 – №5 – с. 89-93.
 39. Ломакина О.Е. Проектирование в образовании: необходимость и реальность / О.Е. Ломакина // Школьные технологии – 2003 – № 4 – с.86-93.
 40. Гитман Е.К., Гитман М.Б. Проект в образовательной области «Технология» / Е.К. Гитман, М.Б. Гитман // Школьные технологии. – 2002 – №6 – с. 106-107.
 41. Муравьева Г.Е. Стратегия проектирования образовательного процесса / Г.Е. Муравьева // Школьные технологии. – 2002 – №6 – с. 124-131.
 42. Прутченков А.С. «Шаг за шагом». Технология подготовки и реализации социального проекта / А.С. Прутченков // Школьные технологии. – 2002 – №5 – с. 116-120.
 43. Сазоненко Г. Проективна педагогіка. Досвід проектування навчальних технологій / Г. Сазоненко // Рідна школа. – 1999 – №4 – с. 41-45.
 44. Монахов В.М. Аксиологический подход к проектированию педагогической технологии / В.М. Монахов // Педагогика. – 1997 – №6 – с. 26-31.
 45. Єрмола А. Проектування соціального розвитку особистості учнів / А.Єрмола // Освіта і управління. – 2007 – №3-4 – с. 75-84.

Стаття посвящена рассмотрению проективной технологии творческой образовательно-воспитательной среды как центрации воспитательного влияния на личность обучающихся.

Приходченко К.І. – доктор педагогічних наук, професор кафедри українознавства, Заслужений учитель України, член-кореспондент Міжнародної академії наук педагогічної освіти (м. Донецьк)

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Червонецький В.В.

ПОЗИТИВНИЙ ВПЛИВ НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ ЇХ ВРОДЖЕНИХ МИСТЕЦЬКИХ ЯКОСТЕЙ

О.В. Приходченко

Стаття присвячена аналізу позитивного впливу на професійну діяльність майбутніх медпрацівників їх природжених художніх якостей.

Постановка проблеми у загальному виді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями

Стаття підносить надзвичайно актуальне питання – розкриття багатогранності природних задатків людини, їх позитивний взаємовплив на цілісний гармонійний розвиток особистості: розглядається, зокрема, проблема позитивного впливу на майбутню професійну діяльність учнів класів медичного профілю їх мистецьких здатностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор

Для цього зробимо історичний екскурс, адже від Аристотеля і до наших днів медицину цікавило основне принципово важливе питання – гармонії внутрішньої з зовнішньою. Цьому присвячені труди Цельє, Гіппократа, Аристотеля, Сократа та інших [1-5]. Цікавилися зазначеною